

Tsunami tulee kello kaulassa

INTIAN valtamerellä tapaninpäivänä 2004 syntynyt tsunami pyyhkäisi yli kymmenen valtion rannikon. Katastrofi surmasi melkein neljännesmiljoona ihmistä.

Tulevaisuuden tutkija kysyy, olisiko turman voinut ennakoida. Maanjäristykset alueella eivät ole epätavallisia eikä hyökyaaltokaan epätodennäköinen tapahtuma. Siinä mielessä tapahtunut ei yllättänyt.

Tsunami ei myöskään tullut ilmoittamatta, vaan sitä edelsivät erilaiset merkit. Yksi niistä oli rantaviivan äkillinen vetäytyminen kauas merelle. Siitä hetkestä oli noin viisi minuuttia aikaa juosta pakoon kohti sisämaata.

Ne, jotka ymmärsivät varoituksen vaarasta ja pakenivat heti korkealle paikalle, pelastivat henkensä.

Aaltoihin jäivät ne, jotka ajattelivat: ”Tällaista ei voi tapahtua.”

MYÖS yrityksillä on onnettomuudesta oppimista. Asioita, joiden emme koskaan arvaisi tapahtuvan, tapahtuu. Niistä on kuitenkin joskus nähtävissä ennakkomerkkejä eli heikkoja signaaleja.

Yrityksimaailmassa sattuu tavan takaa tsunameita, joita ennakoitkielellä kutsutaan villeiksi korteiksi.

Sellaisia olivat esimerkiksi Arlan tuotteiden boikotti muslimimaissa sen jälkeen, kun tanskalaislehti oli julkaissut pilakuvia profeetta Muhammedista, ja Mattelin kriisi, kun yrityksen valmistamista leluista oli löytynyt korkeita lyijypitoisuuksia.

Tällaiset tapaukset voivat olla erittäin kohtalokkaita silloin, kun niihin ei ole varauduttu. Jos taas mahdollisiin tapahtumiin valmistaudutaan ajoissa, yritys on kilpailijoitaan kykenevämpi toimimaan haastavassa tilanteessa.

YLLÄTYKSIIN voi varautua esimerkiksi skenaariotekniikan avulla.

Skenaarioajattelu on yksinkertaisimmillaan ”entä jos” -pohdintaa, joka tähtää luutuneiden ajatusmalliemme rikkomiseen. Skenaariotyöskentelyssä mietitään tämän päivän trendejä, heikkoja signaaleita ja niitä ajureita, jotka eniten vaikuttavat toimintaan.

Erilaisia asetelmia rakentelemalla saadaan aikaan monenlaisia kuvia tu-

levaisuudesta. Jotkin niistä voivat olla yritykselle suotuisampia kuin toiset. Eri tulevaisuuksissa yritys voi testata strategiansa toimivuutta ja sen heikkouksia.

Tärkeää skenaariotyössä on myös nostaa esiin erilaisia villejä korteja, joilla saattaa olla mullistava vaikutus yritykseen.

Mitä tapahtuisi vaikkapa elektroniikkayritykselle, jos internet lakkaisi toimimasta? Tai jos Kiina alkaisi pantata harvinaisia maametalleja, joiden tuotannossa sillä on käytännössä monopoli?

SHELLISSÄ pohdittiin nelisenkymmentä vuotta sitten tulevaisuuden vaihtoehtoisia tapahtumakulkuja. Yhdeksi, tosin epätodennäköisimmäksi, muotoutui skenaario, jossa öljyn hintakehitys muuttuisi totutusta eli hinta nousisi rajusti.

Yhtiön johtoryhmä valmisteli toimintastrategian tällaistaakin tilannetta varten. Kun öljykriisi 1970-luvulla iski, Shell osoittautui uudessa toimintaympäristössä huomattavasti kilpailijoitaan ketterämmäksi.

Yritys selviytyi tsunamistaan ehjin nahoin, koska se oli ennalta ottanut huomioon myös mahdollomalta tuntuvan tulevaisuuden vaihtoehdon.

MAAILMAN toiminnot ovat yhä linkittyneempiä ja vaikuttavat toisiinsa monimutkaisin syyn ja seurauksen suhtein, jolloin niitä on hankala hahmottaa.

Lähtölaukauksessa irronnut pieni, mitätön vaahtomuovin pala, joka osui avaruussukkulan runkoon, sai vuonna

2003 koko Columbian tuhoutumaan.

Yksittäisiä villejä korteja on vaikea ennakoida tai edes kuvitella etukäteen, mutta herkkyyttä tapahtumien ennakkomerkkeihin voi parantaa.

Jos toimintaympäristössä nousee esiin poikkeavia asioita, kannattaa valpastua miettimään niiden mahdollisia seurauksia eikä kuitata niitä olankohautuksella.

Heikkoihin signaaleihin reagoiminen voi antaa yritykselle pelivaraa tulevaisuuden tukalassa tilanteessa.

Elina Hiltunen

whatsnext@luukku.com
www.whatsnext.fi

Diplomi-insinööri Elina Hiltunen on futuristi ja What's Next Consulting Oy:n perustaja. Hänen erityisaluettan ovat heikot signaalit ja ennakoitimenetelmien käyttö organisaatioissa.